

Ympäristön tilan seurantaohjelma vuodelle 2024

Sisällys

Vesistöjen tilan seuranta.....	2
Pohjavesien seuranta.....	3
Pilaantuneet maa-alueet.....	4
Luonnon monimuotoisuuden seuranta.....	4
Ilmanlaadun ja kasvihuonekaasupäästöjen seuranta.....	5

Hattelmalanharjun pähkinäpensaslehtoa.

Vesistöjen tilan seuranta

Vesistöjen tilan säilyminen hyvänä tai palauttaminen hyväksi kunnostustoimin lisää vesistöjen virkistyskäyttöä ja siten asukkaiden hyvinvointia. Ympäristön ja vesistöjen tilan seuranta pohjautuu lakiin kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta sekä ympäristönsuojelulakiin.

Hämeenlinnan kaupungin viranomaispalvelujen vesistöjen tilan seuranta jatkuu vuonna 2024. Seurantajärviä valittiin eri kokoisia järviä eri puolilta toiminta-aluetta. Seurantaan pyrittiin valitsemaan järviä, joiden edellisestä seurannasta olisi useampi vuosi tai joiden virkistyskäyttö on merkittävää. Valinnassa huomioitiin asiakasyhteydenottojen kautta tulleet pyynnöt vesien tilan selvittämisestä sekä Hämeen ELY-keskuksen ehdotukset seurantakohteiksi.

Tutkimusjärviä ovat Lammin Alanne, Kalvolassa Iso-Salanti, Hauhon Akkijärvi, Rengon Rietajärvi, , Tuuloksen Kastanajärvi, Hämeenlinnan Aulangonjärvi ja Hattulan Ylinen Savijärvi.

ELY-keskus seuraa pintavesiä kymmenellä eri seurantajärvellä, jotka vuonna 2024 ovat Äimäjärvi, Kankaistenjärvi, Lehee, Mommilanjärvi, Oksjärvi, Pyhäjärvi, jänisjärvi, Kataloistenjärvi sekä Ilmoilanselkä ja Hauhonselkä. Jokivesistä näytteitä otetaan Alvettulanjoesta ja Kaartjoesta.

Vuonna 1998 alkanut reaaliaikainen levähaittaseuranta perustuu vapaaehtoisuuteen ja jatkuu, jos seuraajia saadaan. Terveystarkastaja arvioi sinilevähavaintojen yhteydessä, aiheutuuko esiintymästä terveyshaittaa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin. Ensisijainen toimenpide on tilanteesta tiedottaminen ja uimareiden altistumisen vähentäminen tai ehkäiseminen.

Hämeen automaattisista vedenkorkeusasemista Hämeenlinnan alueelle sijoittuvat Hauhon Iso-Roine, Kanta-Hämeenlinnan Alajärvi, Katiskoski, Matkolammi ja Kankaistenjärvi, Kalvolan Äimäjärvi, Lammin Haarajoki, Kuohijärvi, Löyttynoja, Nerosjärvi, Ormajärvi, Pääjärvi ja Valkea-Kotinen ja Vanajavesi Hämeenlinnan keskustassa.

Lisäksi veden korkeutta mitataan asteikon avulla Hauhon Konaanjärvellä ja Jokijärvellä, Hämeenlinnan Katumajärvellä, Porraskoskella ja Syrjänelusella, Rengon Kuittilankoskella ja Renkajoella sekä Tuuloksen Jylisjärvellä, Pannujärvellä, Oksjärvellä ja Suolijärvellä sekä Hattulan Renkajärvellä. Virtaaman mittausasema sijaitsee Kukkian luusuassa. Seuraavilla nettisivuilla voi seurata vedenkorkeuksia:

HÄMEENLINNAN KAUPUNKI

<http://wwwi3.ymparisto.fi/i3/RealTime/HAM.htm>

<http://wwwi3.ymparisto.fi/i3/tilanne/fin/vedenkorkeus/ham.htm>

<http://wwwi2.ymparisto.fi/i2/35/index.html>

Velvoitetarkkailuissa tutkitaan Vanajaveden (Paroisten jätevedenpuhdistamo), Vanajanselän (Petäyksen puhdistamo), Ormajärven (Lammin jäteveden puhdistamo), Evojoen (Evon jätevedenpuhdistamo), Alajärven (vedenotto) sekä Renkajoen ja Heiniojan veden laatua (Metsä Fibre Oy). Pintavettä tarkkaillaan tekopohjaveteen liittyen Alajärvestä ja Äimäjärvestä. Joissain muissakin ympäristöluvuissa on velvoitteita valumavesien laadun seurantaan.

Lehijärven valuma-alueen kuormitus selvitykseen liittyvä vesinäytteenotto ja virtaamamittaukset jatkuvat vuonna 2024 Hämeenlinnassa ja Hattulassa. Kuormitus selvitys aloitettiin kesällä 2023 HS-Veden, Hämeenlinnan kaupungin ja Hattulan kunnan yhteishankkeena ja selvityksen toteuttaa Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys. Tavoitteena on selvittää Hattulassa sijaitsevaan Lehijärveen kohdistuvaa valuma-aluekuormitusta maankäyttömuodoittain (rakennetun alueen hulevedet, maa- ja metsätalous, virkistystoiminta mm. Golf-kenttä, muu toiminta). Selvityksen loppuraportti valmistuu syksyllä 2024.

Hämeenlinnan kaupunki niittää vesikasvillisuutta loppukesällä 2024 muun muassa litalan Äimäjärveltä sekä Kanta-Hämeenlinnassa useasta eri paikasta Vanajaveden rannoilta.

Pohjavesien seuranta

Pohjavesien tilan seuranta ja suojelutoimien edistäminen jatkuvat seudullisessa työryhmässä, jossa on mukana Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan kuntien, Hämeen ELY-keskuksen, palo- ja pelastustoimen, puolustusvoimien sekä Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n edustus.

Hämeenlinnan ja Hattulan pohjavesien suojelusuunnitelman (2016) toimenpideohjelman seuranta ja toteutus jatkuvat ja pohjavesien suojeluun liittyvistä asioista tiedotetaan. Kaikki Hämeenlinnan ja Hattulan pohjavesialueet ovat uuden luokituksen mukaisia.

Pohjavesien laatua ja pinnankorkeutta seurataan maa-ainelupiin ja ympäristölupiin liittyvien velvoitteiden pohjalta toiminnanharjoittajien toimesta. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:llä on vedenottoon liittyvää pohjaveden tarkkailua. Myös Hämeen ELY-keskus, Uudenmaan ELY-

HÄMEENLINNAN KAUPUNKI

keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue ja Panssariprikaati seuraavat pohjavesiä Hämeenlinnan ja Hattulan alueella.

Pohjavesialueella olevien suljettujen kaatopaikkojen seurantoja jatketaan ja kohdennetaan haitallisimpiin kohteisiin. Pilaantuneiden maiden kohdalla on kerrottu lisää suljettujen kaatopaikkojen ja muiden pilaantuneiden maa-alueiden pohjavesien seurannasta.

Pilaantuneet maa-alueet

Hämeenlinnan alueelle sijoittuu pilaantuneita maa-alueita, joita ei ole kunnostettu. Maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyen pilaantuneita maita selvitetään uusilla kaava-alueilla. Pilaantuneiden maiden tai jätetätön löytymiseen tonttien rakentamisen yhteydessä on myös varauduttu.

Hämeenlinnan kaupungin maille sijoittuu myös kunnostettuja pilaantuneita maita, joihin liittyy seurantavelvoitteita. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi Verkatehdas, entisen Hopeakeskuksen tontti ja Kantolan tapahtumapuisto. Kohteiden pohja- ja/tai pintavesien seuranta jatketaan kohdekohtaisten seurantavelvoitteiden mukaisesti.

Lisäksi Hämeenlinnan alueella sijaitsevien vanhojen kaatopaikkojen pohja- ja/tai pintavesien seuranta jatketaan vuonna 2024 tarkkailusuunnitelmien mukaisesti WSP Finland Oy:n suorittamana.

Luonnon monimuotoisuuden seuranta

Hämeenlinnan kaupunki aloittaa luonnon monimuotoisuusohjelman (LUMO) valmistelun. Lumo-ohjelman tavoitteena on kehittää kaupungin toimintatapoja ekologisesti kestävämmiksi. Ohjelmassa on selkeät pitkän aikavälin tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lisäämiseksi.

Hämeenlinna kunnostaa uhanalaisia luontotyyppisiä ja luonnontilaltaan heikentyneitä lähdeympäristöjä, joiden kunnostushoitotoimenpiteisiin on haettu Kunta-Helmi-hankerahoitusta. Aikomuksena on vahvistaa luonnonsuojelulain luontotyyppinä suojeltujen jalopuumetsiköiden sekä pähkinäpensaslehdon elinolosuhteita. Lähteen kunnostus aloitetaan nykytilan selvittämällä, pitkän aikavälin hoitosuunnitelman laadinnalla ja vieraslajien poistoilla.

HÄMEENLINNAN KAUPUNKI

Kaupunkirakenteen infran tulosalue jatkaa vieraslajien torjumista hävittämällä jättiputkikasvustoja sekä estämällä jättipalsamin leviämistä. Jättipalsamia torjutaan siimauksella ja niitolla. Pienillä aloilla sitä hävitetään myös kitkemällä ja edellisvuosien tapaan torjuntatyössä käytetään apuna myös lampaita. Espanjansiruetanoiden torjumista jatketaan kuntalaisia tiedottaen. Kaupungin alueelle sijoitetaan etanaroskalaatikoita, joihin kuntalaiset voivat laittaa keräämänsä etanat. Kaupunki panostaa tänä vuonna 2024 vieraslaji-inventointeihin ja paikkatiedon kehittämiseen torjuntatyön helpottamiseksi tulevaisuudessa. Kaupunki tukee vieraslajitalkoita omistamillaan mailla muun muassa järjestämällä tarvikkeita tai kuljetusapua.

Viranomaispalveluissa vieraslajien esiintymistä kerätään tietoa aiempien vuosien tapaan ja kaupungin karttapalvelusta voi löytää esim. jättiputkien esiintymät (kartta.hameenlinna.fi). Tietoja vieraslajeista voi ilmoittaa kaupungin palautepalvelun kautta (<http://kartta.hameenlinna.fi/eFeedback>). Ilmoitusten perusteella kiinteistönomistajia muistutetaan vieraslajien haitoista, kiinteistöjen velvoitteista vieraslajien hävittämisessä ja opastetaan torjunnassa.

Ilmanlaadun ja kasvihuonekaasupäästöjen seuranta

Hämeenlinnan ilmanlaatua on seurattu jatkuvatoimisilla mittauslaitteilla vuodesta 1993 lähtien. Typenoksidien, hengitettävien hiukkasten sekä pienhiukkasten seuranta jatkuu vuonna 2024 Niittykadun mittausasemalla ilmanlaadun yhteistarkkailuna. Yhteistarkkailuun osallistuvat Hämeenlinnan kaupungin lisäksi alueen yritykset, joilla on ympäristöluvan tai rekisteröinnin kautta velvoite osallistua ilmanlaadun yhteistarkkailuun. Pienhiukkasten seuranta aloitettiin vuoden 2023 lokakuun lopulla ja vuosi 2024 on ensimmäinen kokonainen seurantavuosi pienhiukkasten osalta. Seurannan tulokset päivittyvät Ilmatieteenlaitoksen ylläpitämään ilmanlaatuportaaliin lähes reaaliajassa ja seurannan kuukausi- ja vuosiraportit julkaistaan Hämeenlinnan kaupungin verkkosivuilla.

Ilmanlaadun seuranta sisältyy joidenkin ympäristölupavelvollisten laitosten ja rekisteröityjen energiantuotantolaitosten velvoitteisiin.

Hämeenlinnan kasvihuonekaasupäästöjen CO₂-päästöraportointi jatkuu sekä verkkosivuilla viikkoraportteina, että vuosittain laadittavalla yhteenvedolla. CO₂-raportissa kunnan kasvihuonekaasupäästöt lasketaan kulutusperusteisesti. Mukana laskennassa ovat seuraavat

HÄMEENLINNAN KAUPUNKI

sektorit: kuluttajien sähkönkulutus, sähkölämmitys, maalämpö, kaukolämmitys, erillislämmitys, tieliikenne, maatalous ja jätehuolto. Hämeenlinna on käynnistänyt vuonna 2019 Hiilineutraali Hämeenlinna – toimeenpano-ohjelman hiilineutraalisuuden tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2035 mennessä.